

נחלת ה'

מענייני הפרשה

פרק א: "משיח בן יוסף" קודם ל"משיח בן דוד"
פרק ב: תפקיד "משיח בן יוסף" - לקבץ הגלויות
פרק ג: "משיח בן יוסף" - גואל משעבוד מלכויות
פרק ד: הגאולה באה גם בדור שכולו חייב ובדרך בזיון

דבר העורך
אחר מיטתו של המשגיח הגה"צ ר' דב יפה זצוק"ל
כי רצו עבדיך את אבניה
הגאון רבי יוסף (ישועה) ריבלין זצוק"ל (חלק ב)

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים - נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, א).

גליון תורני בענייני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 47 כסלו תשע"ח

דבר העורך

סבא, ומשום שצריך את הכח של **"יעקב איש תם - גבר שלים - כולל כל הקצוות"** - כדי לבנות את ארץ ישראל השלימה וכולולה מכל הקצוות.

אחת הסוגיות בארץ ישראל, שבשביעה צריך את הכח של **"שלימות הכוללת את כל הקצוות"** - היא הסוגיא דלהלן: מסתרי ההנהגה העליונה, לא רק צדיקי ישראל - אלא גם תינוקות שנשבו, וגם פושעי ישראל - מכל המינים והסוגים בנו את ארץ ישראל בבסירות נפש (ענין נגליון 42 "מדכתי דכותי" על הג"ר סג"א פיבל מנלוניץ זצוק"ל, ד"ה "ככשי לרחמנא", וד"ה "הקב"ה זכה את טלס לעסוק בגאולה א"י - סתהי להם הסות לחזור בתשובה", וכתבנות 5).

וכך דרש המשגיח זצוק"ל (לענכך נלמת, נלאשית, עמוד 5): **"שחשוב להבהיר"** - "שהמאבק של גדולי התורה בציונות ובהשקפות לאומיות הסותרות את דעת התורה - **אסור שיגרע כי הוא זה מאהבתנו את הארץ הקדושה ומחכרת גודל מעלת הישיבה בה."** **"ואסור בשום אופן להשלים עם שטטוש מושגים בענין זה."** זו היא מידת השלימות - **מיווג שתי הקצוות** - לתת לכל נושא את מקומו בשלימות מבלי שהאחד יפגע בשני.

וממשיך המשגיח שם להפליג בחשיבותה של ארץ הקודש: **"על הפסוק ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך אל הארץ אשר אראך. אומר הזוהר הקדוש: לך לך - היינו לתיקונך, שרק בארץ ישראל תגיע לתיקונך."**

ואף שאמירת לך לך הייתה לאברהם, יש לדעת שהמגורים בארץ ישראל אינם מעלה רק עבור אברהם אבינו, **אלא גם אנו - צאצאיו של אברהם, יכולים לזכות בארץ הקודש לאין ערוך יותר מאשר בחו"ל."**

לאחר שהוא מביא את דברי הרמב"ן הפוסק שמצוות ישוב א"י היא מצות עשה לדורות (ההדגשה במקור) הוא ממשיך להאריך במעלתה של ארץ הקודש.

ומוסיף המשגיח: **"אדם שאין לו אפשרות לגור בבתי ארץ ישראל, והוא ניצב בפני הברייה אם לגור במדבריות א"י או בפלטרין של חו"ל, אומר המדרש רבה (נ"ך לך פסוק לט) שמוטב ללון במדברות של ארץ ישראל, מאשר בפלטרין של חוץ לארץ."**

ר"גם אם מודמנת סיבה ליסוע לחו"ל [אפילו אם מבחינה הלכתית יש היתר], צריך לקחת בחשבון גם את השיקול שבכל יציאה מארץ הקודש ישנו הפסד ממשי, ואשרי מי שאינו נזקק לצאת לארץ העמים."

והיה נאה דורש ונאה מקיים, וכפי שמספר עליו ר' דוד שרייבר שליט"א מראשי קופת העיר: **"בשנת תשס"ט, כאשר הצענו את האפשרות שהגאון ר' דב יפה ישתתף במסע התפילה לציונו של הגר"א מווילנא וציון מורן ה"חפץ חיים" זיע"א - בפני אחד ממקורביו, הוא המיס את לבבנו לגמרי, 'תדעו לכם' אמר 'שהמשגיח מאז עלייתו לא"י בגיל שבע לא יצא את גבולות הארץ, ואתם ודאי יכולים לשער שהיו לא מעט הדמגוגיות שהציעו לו לעשות זאת. נראה לכם שעכשיו בגיל שמונים יאות לעשות זאת?!"**

לא רפו ידו והחלטנו לנסות. המתנו למשגיח זצוק"ל בשעה שפסע מהישיבה 'כנסת וקדיה' בשביל הפונה לביתו, והנה כשהצענו את השאלה שמע שבסלנות רבה, שקל בדעתו דקה קלה, **פנה ושאל אותנו: 'מי אמר שנסיעתי תוסיף ותרבה בצדקה?'** השבנו שלדעתנו השתתפותו תוסיף כמה מאות אלפי שקלים.

המשגיח ושאל, 'מי אמר שהשערותכם בדבר התוספת לצדקה נכונה?' ענינו לו: **"...מרן הגר"ש וואזנר העיד עלינו שאנחנו מבינים היטב בפירסום..."**

מיד אמר שעבור זה הוא נוסע!
אחרי שחזרו גילה לנו המשגיח זצוק"ל, **שמעת שנחתו בוילנא הרגיש בחוש את טומאת ארץ העמים, ורצה כל הזמן לברוח משם - מלבד בציון אדוננו הגר"א - שם פסקה הרגשת טומאת ארץ העמים."** [א.ה. בקבר של משה רבינו יש קצת בחינת א"י, אך עדיין זה נחשב במידה רבה לחו"ל, ועל קבורתו בחו"ל נאמר 'והוא מחולל מפשעינו', ומשום אותה קבורה היה מבקש רחמים שלא ימות שם בחוץ לארץ' (זוה"ק תרומה קנו, א; כי תצא רעט: עפ).]

במשך הדברים אמר הרב שרייבר: **"הוא ביקש שנפרסם שיידיעו שהסיבה לנסיעה היתה 'צדקה', ולא עצם התפילה."** (מוסף יתד נאמן, תולדות תשע"ח, עמוד 32 - 34).

בהדמנות אחרת שנאלץ המשגיח ליסוע לחו"ל - לאחר שנתברר לו שהישיבה במצב של "פיקוח נפש ודאי" (לכאונן) - נשאל המשגיח אם נכון יהיה לצרף עמו עוד מישהו ממקורביו על מנת שיוכלו לסייע לו לעבור את המסע בשלום?

"בשום פנים ואופן לא," השיב המשגיח. **"מה יש לו לעשות באמריקה הסתמה? צריך לנצל כל רגע בארץ הקודש. אין לי חשק לנסוע. אלמלא הייתי נוסע רק בשביל תורה ומסרתי לעשות רצון ד', איך לי שום היתר לכך."**

ונסיים בדבריו של המשגיח (לענכך נלמת"ס): **"כתב החרדים: אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצוותו התדירה ואהבתו אותה. בנוסף לשמחה, עלינו להודות לקב"ה על הזכות שהעניק לנו לחיות וללמוד תורה בארץ הקודש - זכות, שכידוע, נתאוו לה גדולי הדורות."**

"אין תורה כתורת ארץ ישראל." הרב דסלר זצ"ל אמר, שלאחר עלייתו לארץ ישראל הוא זכה להבין בזמן קצר סוגיות שבהו"ל לקחו לו זמן ממושך הרבה יותר (א.ה. להלן גליון 27). **וכשאמרים בברכת המזון: 'גודלך... על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה', יש לכוון על זכות זו."**

וכך דרש המשגיח (לענכך נלמת"ס): **"כתב החרדים: אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצוותו התדירה ואהבתו אותה. בנוסף לשמחה, עלינו להודות לקב"ה על הזכות שהעניק לנו לחיות וללמוד תורה בארץ הקודש - זכות, שכידוע, נתאוו לה גדולי הדורות."**

"אין תורה כתורת ארץ ישראל." הרב דסלר זצ"ל אמר, שלאחר עלייתו לארץ ישראל הוא זכה להבין בזמן קצר סוגיות שבהו"ל לקחו לו זמן ממושך הרבה יותר (א.ה. להלן גליון 27). **וכשאמרים בברכת המזון: 'גודלך... על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה', יש לכוון על זכות זו."**

ובמיוחד בשני מצוות אלו שעליהם במיוחד מזהיר הפסוק? **מבאר הגר"א בפירושו למשלי (סג), ויותר בהרחבה בספר אמרי נועם (כטס"ג, ג):** **"בכל התורה לא נאמר אריכות ימים - כי אם בשני דברים הללו: כיבוד אב ושילוח הקן. לפי שאין השלימות ניכר באדם אלא כשיש לו שני מדות הפוכות, דהיינו מדת הרחמניות ומדת אכזריות, לפי שכשהאדם נוהג במדה אחת - אינו מוכרח לומר שהוא צדיק, אלא יש לומר שכך הוא טבעו, אבל כשיש לו שתי מדות הפוכות, כגון רחמניות ואכזריות - אז מוכח שהוא צדיק."**

לכך נתן הקב"ה לישראל מצווה של רחמניות, שהוא כיבוד אב ואם... ושוב נתן להם מצות אכזריות, דהיינו שילוח הקן, שהוא אכזריות גדולה... לכך כתיב בשני מצות אלו אריכות ימים, לפי שבשני מדות הללו נשלם האדם בתכלית הטוב".

לעומת זאת מי שיש לו קו מנחה בעבודת ה' שלו, והוא לא מקיים את המצוות שלא מסתדרות עם הקו הזה, עליו מדבר הפסוק בחומרה, וכפי שממשיך הגר"א לבאר: **"וזהו שכתוב (משל"ג, ז): 'עין תלעג לאב' - זו כיבוד אב, דהיינו שרואה בתורה כשתיבה בה אריכות ימים, והוא לועג על זה ואינו מקיים ונוהג עצמו במדת אכזריות. ותבוח ליקחת אם" - שמבזה המצוה של שילוח הקן, שצריך להיות בו אכזרי, והוא מבזה לזה ונוהג במדות רחמניות ואין משלח האם. 'קרוה עורבי נחל' - כנגד מה שאינו מקיים כיבוד א"א ונעשה אכזר עליהם, לפיכך יקרוה העורבים שהם אכזרים, שאין רוצים לאכול ואעפ"כ מנקרים. וכנגד מה שהוא מבזה בשילוח הקן שנעשה רחמן, 'ואכלו בני נשר' - שהם ג'כ רחמנים."**

היסוד הזה שייך בהרבה תחומים בעבודת ה'. ישנם שמבינים שעבודת ה' צריכה להיות דווקא ב"מזג מחמיר" [פומקייט בלע"ז], וישנם להיפך, דווקא להיות ב"מזג מיקל", וכך בעוד הרבה תחומים. אמנם זה וזה אינו שלימות. **השלימות היא דווקא כאשר תופסים מזה ומזה - בכל פעם לפי מצוות השלימות, ולא לפי הרגש הטבעי."**

ואת אותו יסוד אמורים חז"ל לגבי יעקב אבינו: **"ויעקב איש תם" (נלאשית כה, כז) - "מהו איש תם? כתרנגומו - שלם. שלם מהכל, שלם לשני צדדים... שלם לחסד עליון ולגבורה עליונה. והאבות הם כלל הכל ויעקב כלל של האבות."** (זוה"ק תמונה קטו, ג).

כלומר אברהם אבינו עבד את הקב"ה במידת החסד, ויצחק אבינו במידת הגבורה [היין], ויעקב אבינו עבד את הקב"ה במיווג שני הקצוות - חסד ודין.

ועל כל אחד מושב ללכת בדרך השלימות של יעקב אבינו: 'אדם צריך להיות שלם, כמו שנאמר איש תם - שלם, כמו (ס"ג) ויבא יעקב שלם' (ס"ס פנחס נמה, ג).

בחדש שעבר י"ט חשוון - עלה ונסתלק לבית עולמו המשגיח הגה"צ ר' דב יפה זצוק"ל, שהתייחד במדה זו - מידת השלימות, וכפי שאמר בנו שליט"א לפני מיטתו: **"השלימות את השכל על כל הכוחות, אז לא אבוש בהביטי אל כל מצוותיך - חיפשת כל מצוה ומצוה לעשות אותה בשלימות, וכל ימך היו בחינת 'ויהי חיי שרה - כולם שוים לטובה', אבל 'לא נולדת עם זה, עמלת בעמל וביגיעה'."**

השלמות המיוחדת שהוא התייחד בה - היא מחוייבת המציאות גם מצד מה שהוא העיד על עצמו, שהוא העמיד את הרמח"ל כרוב שבנה אותו, ו"רעיו שלמדו עמו בישיבת 'כנסת ישראל - חברון' סיפרו, שכבר בהיותו ביני עמודי הישיבה, נודע כמי שבקיא בכל ספרי המה"ל הרמח"ל, והיה משמש מראה מקום לכל אלו שביקשו להכיר תורתם."

ובנו שליט"א מנה לפני מיטתו כארבע חמש גדולי ישראל שהוא הגה בתורתם, ושיא לקבל את פניו בישיבה של מעלה, וביניהם - הרמח"ל.

"הוא אמר במפורש, שמכל רבותיו - דרך הספרים - הבולט ביותר היה הרמח"ל אשר האיר את שכלו. הוא גם אמר שמה שעורר אותו והכריע אצלו בגיל צעיר ללכת לישיבה, היה פרק א' של המ'סילת ישרים' זה מה ששינה את חייו." (מוסף יתד נאמן, תולדות תשע"ח, עמוד 27).

והרי בתורתו של הרמח"ל **"השלימות" היא המעלה הכי מעכבת לדביקות בהש"ת [שלימות מעכבת יותר מג'דלות],** כי רק הדומה מתדבק בדומה, וכמש"כ במסילת ישרים (פרק 6): **"ואם יהיה לבן חיל וינצח המלחמה מכל הצדדין - הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לדיבך בבוראו ויצא מן הפרודיו הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים."**

ושם (פרק 7): **"לשלמי הדעת, תהיה להם ההערה במה שיתברר להם כי רק השלימות הוא הדבר הראוי שיחמד מהם ולא זולת זה, ושאיך רע גדול מחסרון השלמות וההרחקה ממנו."**

ארץ ישראל - היא ארץ השלימות, כמו שאמר הפסוק (תהלים ע"ג) **"וַיְהִי יְשׁוּעָה לְפָנָי וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן"**, דהיינו ש"ציון" נקראת "שולם". וכך אומרת התורה בפרשת עקב (דברים 28) **"ארץ אשר לא במסכתות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה" - כל הארצות מה שיש בזו אין בזו, אבל ארץ ישראל אינה חסרה כלום שנאמר לא תחסר כל בה" (ילקוט משלי רמז תתקמ"ג). ומקומו כפסלי עקב פיסקא לז).**

ומזה הטעם א"י קשורה במיוחד ליעקב אבינו, כמ"ש הגר"א ("אלתא אליה" במדכ כב, ג. מהולל תניינא, ד"ה למוטוי) "דודע, כי יציאת מצרים היה בזכות אברהם, והליכת המדבר ע"י זכות יצחק, כיבוש א"י על ידי יעקב, ולכן נקראת [ארץ] ישראל, על שם ישראל

מעניני הפרשה

פרשת וישב מבוא

הַשְׁדָּה וְהָנָה קָמָה אֲלֵמֶיךָ וְגַם נִצְבָּה וְהָנָה תִּסְבְּיָנָה אֲלֵמֶיךָ וְתִשְׁתַּחֲוֶינָה לְאֵלֵמֶיךָ. (בכאש"ט לז, ה-ז).

כל היסודות שבגאולת "משיח בן יוסף" - טמונים בפרשת "חלומות יוסף", שהרי פנימיות "חלומות יוסף" - **היו על עניני "שיבת ציון", שע"י בנו "משיח בן יוסף", ונבאר:**

"על עניני שיבת ציון..":

וכמו שאומרים חז"ל במדרש תנחומא (ויגש, סימן ו) אשר שם חז"ל עושים 26 השוואות בין מה שאירע

חז"ל מספרים במסכת סוכה (נב, ז) על משיח בן יוסף, וכן במקומות רבים הוא מוזכר בזוה"ק. ידוע שהגאולה היא על ידי משיח מזרע דוד, וצריך להבין מהו תפקידו של משיח מזרעו של יוסף? את התשובה לכך אנהנו יכולים ללמוד מהפרשה שלנו המספרת על חלומות יוסף.

"וַיִּחְלֶם יוֹסֵף חֲלוֹם.. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי: וְהִנֵּה אֲנִי חֲנוּן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ

פרק א

"משיח בן יוסף" קודם ל"משיח בן דוד"

ומאריך ה"רזין גניזין" בכך, שביאת משיח בן יוסף נקראת: **"בִּינְיָה רְאוּשָׁנָה מִצַּד שְׂמָאל"**, וביאת משיח בן דוד נקראת **"בִּינְיָה שְׂנָנָה שְׂבָה הַרְתָּמִים מִתְּפִשְׁטִין"**.

ומבאר שמשח בן יוסף הוא בשלב הראשון של הגאולה.

הרמח"ל

כתב הרמח"ל (מאמרי הגאולה) עמ' יג כהאלה "מכון

רמח"ל":

"דע, כי לגאולה נמצאו שני זמנים... הזמן הראשון נקרא "פקידה".. השני נקרא "זכירה". ומבאר, שגאולת משיח בן יוסף הנקראת "פקידה" [כמבאר ב"רזין גניזין" הנ"ל] - היא הזמן הראשון, והיא קודמת לגאולת משיח בן דוד הנקראת "זכירה".

הגרי"א חבר

וכן הדברים כתובים ע"י פה שלישי להגר"א - הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זיע"א ראה להלן בפרק ב (במסגרת).

"..וְהָנָה תִּסְבְּיָנָה אֲלֵמֶיךָ וְתִשְׁתַּחֲוֶינָה לְאֵלֵמֶיךָ".

הדבר ראשון שאנו רואים מפרשת חלומות יוסף, הוא **"משיח בן יוסף" קודם ל"משיח בן דוד"**, וכמו שיוסף הוא בבחינת "משיח בן יוסף", מלך גם על יהודה שהוא בבחינת "משיח בן דוד", וממנו יוצא מב"ד (כמבאר ב"קנאלה ה' לבאות" ספרי רמח"ל ח"ב עמ' קט). בדבריהם של כמה מרבותא - מבאר ענין זה ש"משיח בן יוסף" קודם "משיח בן דוד".

"רזין גניזין"

"נתקרא את שמו יוסף" - משיח בן יוסף.

"יוסף ה' לי בן אחר" - משיח בן דוד

א. "רזין גניזין" (סגס חזיונות משמים שנגלו ברוח הקדש בצית מלשון של הרמח"ל - חלק ז' מכתבי הרמח"ל, עמוד ר"ט): על הפסוק (בכאש"ט לז, כג-כד) **"וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן... וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לְאֵמֶר יוֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֵר"**.

ומבאר, שמדובר כאן על שני משיחים: **"יוסף" - הוא משיח בן יוסף, "בן אחר" - הוא משיח בן דוד, שבא אחריו, ונקרא "בן-גמיון", שהוא מצד הימין - צד החסד, לעומת משיח בן יוסף שהוא מצד השמאל דקדושה - צד הדין.**

פרק ב

תפקיד "משיח בן יוסף" - לקבץ הגלויות

ומה שאמר יוסף לאחיו **"בְּתוֹךְ הַשְׁדָּה"** - מרמז על כך שקיבוץ הגלויות הוא לארץ ישראל הנקראת **"שדה"**, וכמו שאמרו (זוהר ויקהל, יח,א): **"מֵאֵן שְׁדָה? דָּא צִיּוֹן וְיִירוּשָׁלַם.. דְּקָתִיב (בכאש"ט כז) כְּרִיַם שְׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'."**

[ומה שאמר יוסף (והנה **"אָנְחֵנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים"** - בלשון רבים משום שכל עם ישראל שהם דורו של משיח בן יוסף עוסקים בעבודת "קיבוץ גלויות", אלא שהדבר נעשה בהדרגתו של מב"ן].

"ע"י משיח בן יוסף - יהיה קיבוץ גלויות"

כתב פה שלישי להגר"א - הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זיע"א (ליקוטי הגר"א 97 מ,ג, מ,א,א):

"דתרין [שני] משיחין הם.. ומשיח בן יוסף הוא תחלה, שעל ידו יהיה קיבוץ גלויות, שהוא הגואל הראשון".

ועוד כתב (ליקוטי הגר"א 97 סג, ז):

"בתחלה [יבא] משיח בן אפרים [=זה משיח בן יוסף], ואח"כ משיח בן דוד.. ע"י משיח בן יוסף - יהיה גאולה משעבוד מלכויות, שעל ידו יהיה קיבוץ גלויות, ועל ידי משיח בן דוד חירות ממלאך המות". [ומקורו בביאור הגר"א על ברכות לד,א. ויבא להלן בפ"ג].

וענין זה שקיבוץ גלויות קודם לביאת משיח בן דוד - כבר נתבאר בנביא יחזקאל (פקל ל"ח) שגוג ומגוג [שהוא קודם משיח בן דוד] יבא לאחר שעם ישראל נתקבצו לארץ ישראל (עיין בגליון 33, ד"ענאות ה").

וכן במסכת מגילה (י, ז) מבאר ש"קיבוץ גלויות"

ליוסף למה שאירע לציון, ובין הדברים הם אומרים: **"בְּיוֹסֵף - וַיִּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם, בְּצִיּוֹן - בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֵלְמִים (תהלים קמ, א)".**

"..שע"י בנו משיח בן יוסף":

וכמו שאומרים חז"ל בזוה"ק פנחס (ומג, ז): **שבגלל משיח בן אפרים שעתידי לצאת מיוסף - נאמר (בכאש"ט לז) "וְהָנָה קָמָה אֲלֵמֶיךָ וְגַם נִצְבָּה וְהָנָה תִּסְבְּיָנָה אֲלֵמֶיךָ וְתִשְׁתַּחֲוֶינָה לְאֵלֵמֶיךָ"**.

ונבא ללמוד חלק מעיקרי היסודות:

הגר"א

כתב הגר"א בביאורו לספרא דצניעותא (סוף פירקא דציעמא, 97 ל, א) **"וּז"ס משיח בן יוסף בכור שורו הדר לו כו' שיכבוש את השור [עשוי שהוא "שור" דטומאה], ומשיח בן דוד עני ורוכב על חמור (זכתי ט) [שיכבוש את ישמעאל שהוא "חמור" דטומאה], וזהו [בכור שור] - שהוא בכור כנ"ל, וכן משיח בן יוסף יקדום למשיח בן דוד". עכ"ל.**

ועוד כתב הגר"א (תיקוני זוהר חשג 97 כ"ז עמוד ז):

"וימין מקרבתי, כמ"ש וברחמים גדולים אקבצך, שיפקון בסיטרא דימינא [שעיקר היציאה מהגלות (והייט קיבוץ ד'עשפת השבטים". עיין "מאמרי הגאולה" להרמח"ל עמוד נ"ח, ויבא להלן בצד פסק ז') תהיה בצד ימין המבטא את מידת החסד - ע"י משיח בן דוד שעליו נאמר 'ימינו תתקבלי' (ס"ט כ, ו)].

אבל בתחילה [בתחילת הגאולה מצד שמאל דהיינו במידת יתער בשמאלא [תתערור הגאולה מצד שמאל דהיינו במידת הדין] - 'שְׂמָאלוּ' תסת לראשי' (סס), והוא יהיה פקידה כמו שהיה בבית שני בימי כורש..". [זיאל הגר"א לתיקוני זוהר חשג - 97 כז טור ז ד"ה ובע"ג לזוקימנא].

ומבאר בדבריו, שהפקידה - שהיא גאולת משיח בן יוסף - קודמת למשיח בן דוד. (וע"ע צ"אנן שלמה" אות קנב ב"גה"ה).

הוא כמה שלבים קודם ביאת "משיח בן דוד". ולכן ברכת "תקע בשופר" שכנגד "קיבוץ גלויות - קודמת לברכת "את צמח דוד" שכנגד "משיח בן דוד". (עיין בגליון 44 ד"ענאות ה").

ובמקורות שלפנינו נוסף לנו, שהקיבוץ גלויות שיהיה קודם משיח בן דוד - הוא נעשה ע"י משיח בן יוסף.

[ואמנם גם משיח בן דוד מביא הגלויות לארץ ישראל, אלא שה"קיבוץ" - ה"מאמרים אלו" - שייך למשיח בן יוסף, ויתבאר עפ"י ד' הרמח"ל ("מאמרי הגאולה" עמוד נ"ח במסגרת "מכון רמח"ל").

"ועתה אודיעך עוד סוד גדול.. כי שני השבטים [= יהודה ובנימין] היו ליהודה, והעשרה לאפרים, ולעתיד ייקבצו השנים על ידי משיח בן אפרים ויהיו נקשרים בו... והעשרה האחרים יבואו על ידי משיח בן דוד, ונמצאו נקשרים של זה בזה ושל זה בזה, ואז נאמר (יחזקאל לז, י): "והיו לאחדים בידך".

ומדויק מלשוננו, שדווקא משיח בן יוסף יקבץ שני השבטים, אמנם משיח בן דוד רק יביא את עשרת השבטים לארץ ישראל.

והדברים מבוארים עפ"י ד' הגר"א (שעניו יא, ז):

"עשרת השבטים שגלו למקום אחד - אינם חסרים אלא אסיפה מחו"ל אל הארץ, אבל יהודה [ובנימין] הנפוצים בד' כנפות הארץ - צריכים קיבוץ ג"כ".

ועפ"י ז' מבואר ג"כ לשון הרמח"ל הנ"ל, שנקט לשון "קיבוץ" במשיח בן יוסף שמקבץ את יהודה ובנימין, ולשון "ביאה" במשיח בן דוד שמביא את עשרת השבטים].

"וְהָנָה אֲנִי חֲנוּן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשְׁדָּה..". הדבר השני שאנחנו למדים מפרשת חלומות יוסף - הוא שתפקיד משיח בן יוסף לקבץ הגלויות, והוא מה שאמר יוסף **"וְהָנָה אֲנִי חֲנוּן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשְׁדָּה.."**

"מקבצים אֲלֵמִים" - רומז על כך שמקבצים את עם ישראל מהגלות, וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא ויגש סימן ו):

"בְּיוֹסֵף - וַיִּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם, בְּצִיּוֹן - בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֵלְמִים.."

בְּיוֹסֵף - וְהָנָה אֲנִי חֲנוּן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים, בְּצִיּוֹן - בְּאֵ יבֵא בְרַנָּה נִשְׂא אֲלֵמֶיךָ".

והמילים "נושא אלומותיו" מדברות על קיבוץ גלויות וכמו שמצאנו ביעקב אבינו, שחזרתו מבית לבן לארץ ישראל - רומזת ל"שיבת ציון" מהגלות (עיין זו"ק ואל קמח, ז), ועל אותה שעה שיעקב חזר לארץ ישראל - אמרו **"בֵּא יבֵא בְרַנָּה נִשְׂא אֲלֵמֶיךָ, אֶתָּא טַעוֹן עוֹלִימִין וְעוֹלִימִתָּא"** [מלשון "עֵלְם וְעָלְמָה"] (בכאש"ט כג, עט, ז).

וא"כ גם "קיבוץ גלויות" - נקרא "מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים - נִשְׂא אֲלֵמֶיךָ". - שמתקבצים "עוֹלִימִין וְעוֹלִימִתָּא". וכמו שביאר הג"ר אברהם אביש מליסא - בעל "עמק המלך" על הרמב"ם (נפיוט הגדה של פסח על "שיר המעלות):

"בֵּא יבֵא בְרַנָּה" - המלך הגואל.

"נִשְׂא אֲלֵמֶיךָ" - שאנחנו הם אלומותיו שבארצנו הקדושה".

"משיח בן יוסף" - גואל משעבוד מלכויות

"וְהָיָה קָמָה אֲלֵמָתִי וְגַם נִצְבָּה...".

בנוסף ל"מאלמים אלומים - קיבוץ גלויות", אשר נתבאר בפרק הקודם - יש עוד שלב בגאולת משיח בן יוסף, והוא: "וְהָיָה קָמָה אֲלֵמָתִי וְגַם נִצְבָּה...".

וה"קיימה" - היא גאולה משעבוד מלכויות. כלומר, שגם לאחר שיהודה ובנימין נקבצו ובאו לארץ ישראל - בתחילה הם עדיין תחת שלטון הגויים בארץ, והדוגמא הבולטת לזה היא "ענינא דיומא" - בזמן היוונים, שעם ישראל היו בארץ ישראל תחת מלכות יון, שלכן זה נקרא "גלות יון", אשר יש בזה שני קלקולים: א. שהגויים שולטים על ארץ ישראל, ועי"ז מטמאים אותה וממעטים מקדושתה (נתבאר בלכותה נגליון 34 מענינא דיומא". ועיין במסכתא).

ב. שהגויים שולטים על עם ישראל, ועי"ז מטמאים את נשמתם. וטומאה זו חודרת באופן סגולי דרך הנשמות, גם אם את שום קשר והכירות איתם. ולא לחינם הז"ל תלו את כל הקלקולים שאורש שבעיסה ו"שעבוד מלכויות" (בככות פ, א). וכלה נגליון 20 "מעניני הפסטה". ולכן בא חלום יוסף ומבשר, שבנוסף לכך שעם ישראל יתקבצו לא"י - עוד זאת יזכר ג"כ לפרוק מעליהם שעבוד מלכויות. וזה רמזו במילים "וְהָיָה קָמָה אֲלֵמָתִי וְגַם נִצְבָּה". [להלן יתבאר איך זה רמז].

אין בין העוה"ז לימות משיח בן יוסף - אלא שעבוד מלכויות

ואכן מצינו בדברי הז"ל שגם דבר זה הוא בתפקידו של משיח בן יוסף, וכמו שאמרנו (בככות לז, ט): "אין בין העולם הזה לימות המשיח - אלא [הגאולה מ]שעבוד מלכויות בלבד".

וביאר הגר"א (מיוצאי אגרות סס; "למתי טעם" בככות יג, א), שזה הולך על ימות משיח בן יוסף, שתפקידו הוא לגאול משעבוד מלכויות. ובימי משיח בן דוד יתקיימו כל נבואות הנביאים.

הגאולה באה גם בדרך שכולו חייב ובדרך בזיון

למען קידוש שמו. וכמש"כ שם (פסוק כט):

"לָכֵן אָמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל פֶּה אָמַר ה' אֵל לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֲשֵׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לְשֵׁם קְדֹשִׁי... [קְדֹשִׁי אֵת שְׁמִי הַגְּדוֹל ... וְלִקְדַּשְׁתִּי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדַמְתְּכֶם וְרַק אַחֲרַי שִׁיבֹאוּ לְאִי - וְנִרְקַתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים ... וְעֲשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּרַחְטִי תַלְכוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ...". ומסיים הכתוב: (לא) וְנִרְקַתֶּם אֵת דְּרָכֵיכֶם הַרְעִים וּמַעַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים וְנִקְטַתֶּם בְּפִנְיֶיךָ עַל עֲוֹנוֹתֶיךָ וְעַל תּוֹעֲבוֹתֶיךָ: (כז) לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֲשֵׂה נְאֻם ה' אֵל יִדְעֵה לְכֶם בּוֹשׁוּ וְהִקְלַמוּ מִדְּרָכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל...". [ואפילו בביאת מב"ד - יהיה הדור "רובו חייב", וכמש"כ הגר"א, הביאור בעל ה"לשם" (הקדמות ושערים - עפר ו פ"ט) על דברי הגמ' בסנהדרין (למ, ט) 'אין בן דוד בא אלא בדרך שכולו זכאי או בדרך שכולו חייב'. וכתב בהגר"א (מיקון ט, פקד, א. ז"ל'ה ולית לפיקו): "וודאי אופן השני". ומוסיף הלשם הכונה רובו חייב].

ומעתה מובן: [א]. למה עוונותיהם של השבטים רמוזים באותם מילים שרמוזה גאולתם? [וכפי שנתבאר לעיל שכל החלומות רמוזים לגאולה שע"י משיח בן יוסף?]
[ב]. למה גם את חלק הגאולה - יוסף בישר להם תחת אותה "כותרת מבזה" שבה הוכיחם - "שמעו נא"?
[ג]. למה ל"ל למענכם אני עשה" - כי אם לשם קדושי? וי"ל שבה לרמז על מש"כ ביחזקאל (לו, טז) שעם ישראל גלו בגלל שהיו עובדי עבודה זרה ושופכי דמים, ואעפ"כ הקב"ה מקבצם תוך כדי שהם חוטאים, ובאותם מילים שרמוזה גאולתם?

תמצית הפרקים

הרמז בחלום יוסף: "וְהָיָה אֲנִי וְהָיָה אֲלֵמָתִי וְגַם נִצְבָּה...". * ואמר (מתחומא ו, ג, ט): שזה מקביל למש"כ "שיבת ציון" - "נשוא אֲלֵמָתִי" * כלומר, שמישהו בן יוסף מקבץ אלומותיו - שהם עם ישראל * ומש"כ ב'פתח השדה' - רומז שמקבץ הגלויות לציון * כי ציון נקראת "שדה" אֲשֶׁר בְּרִכּוֹ ה'".

פרק ג:

היסוד: לאחר שישאל נתקבצו לארצם - תפקיד מב"י לפרוק מהם את "שעבוד מלכויות" - הפוגם בקדושת "א"י" וקדושת עם ישראל. המקור: ברכות לז, ב: "אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות" * וביאר הגר"א שהכוונה לימי משיח בן יוסף. הרמז בחלום יוסף: "וְהָיָה קָמָה אֲלֵמָתִי וְגַם נִצְבָּה...". * וה"קיימה" היא שהשכינה קמה מהעפר * כלומר, ש"מאורות השכינה" - לא משועבדים לסט"א (לכמת"ל) * ומקביל לזה "א"י" ו"עם ישראל" - לא משועבדים לאומות המורשים בסט"א. (עפי"ל למ"ו). * וכ"כ (שה"ש ב, ט) "קומי לך רְעִינִי קַמְתִּי" * וביאר הגר"א "קומי לך

"והנה קמה אֲלֵמָתִי - אֲקִים" את ספת דויד הנקלת

נתבאר (בפסוק הנכסח) מתוך דברי הרמח"ל, שלשון "קיימה", וכן "קיימת השכינה מהעפר" - הכוונה לגאולתה משעבוד הסט"א, וגאולת בניה משעבוד מלכויות. ואדרבה, שתהיה מלכות ישראל. וראה לדברי הרמח"ל, מהכתוב (עמוס ט, יא): "כִּי־זֶה הַיּוֹם הַיּוֹם אֲקִים אֶת סֶפֶת דָּוִד הַנְּקֻלָּת". ומבארים הז"ל את פנימיות הכתוב - שהקב"ה "יקים את השכינה מהעפר" (זו"ק פסכת נח דף עב, ב; פקודי נח, א), ומאידך, פשט הכתוב המקביל לסודו הוא: שהקב"ה יקים את מלכות ושלטון ישראל, וכמו שתרגם התרגום: "בְּעֶדְנָא הַיּוֹם אֲקִים יַת מַלְכוּתָא דְבֵּית דָּוִד הַנְּקֻלָּת". (ועיין סנהדרין לו, ב; "אימת אתי בז (פלי...").) ומבאר ש"קיימה", וכן "קיימת השכינה מהעפר" - היינו הקמת מלכות ושלטון ישראל. וכאמור, זה נעשה באמצעות משיח בן יוסף, ועל זה אמר יוסף: "וְהָיָה קָמָה אֲלֵמָתִי וְגַם נִצְבָּה...".

ישראל, ועל עם ישראל.

ובמקביל לגאולת ה"קיימה" שבשכינה - יש גאולת "קיימה" לגופה "ארץ ישראל", ולבניה "עם ישראל" - שהם נפדים מ"שעבוד מלכויות" דהיינו הגויים המורשעים בסט"א (ועיין זו"ק פסכת נח, ז; "כמ"ד ווללי, זכריס, משנה למלך, עמ' קעב).

'קומי לך' - משעבוד

וכן מבואר בדברי הגר"א שגאולת ה"קיימה" - הולך בפרטות על ענין הגאולה משעבוד. שהנה כתוב (שה"ש ג, ט): "עֲנֵה דָוִד יְאֹמַר לִי קוּמִי לָךְ רְעִינִי יָפֵתִי וְלָכִי לָךְ". ופירש הגר"א:

"והענין הוא שתי גאולות, אחת גאולה משעבוד שהיא היתה בתשרי (כ"ה יא, א), וזהו 'קומי לך' - משעבוד, והשניה הגאולה מהגלות שהיא היתה בניסן, וזהו 'ולכי לך'.

ומבואר שהגאולה משעבוד מלכויות - נקראת "קיימה" - קומי לך". והגאולה של "קיבוץ גלויות לא"י" - נקראת "הליכה - ולכי לך".

[וע"ע אברבנאל (בכלפתי לו, א): "...והנה קמה אלומתי וגם נצבה" - מורה שמוקד תמלוח עליו, כי לשון 'קומי' יאמר על המלכות, כמו ויקם מלך חדש על מצרים, הקים בני עבדו" (א.ב). מסתמא הכוונה (שמואל א - כב, ח) "כי הקים בני את עבדו"].

התשובה: כי אכן הגאולה מגיעה ב"חדא מחתא" תוך כדי שהם חוטאים.

[ב]. למה גם את חלק הגאולה - יוסף בישר להם תחת אותה "כותרת מבזה" שבה הוכיחם - "שמעו נא"?
התשובה: כי גם הקב"ה מביא את ה"קיבוץ גלויות" בפנים זעופות ובתוכחה - "לא למענכם אני עשה... בושו והקלמו מדרךכם בית ישראל". וכמו שהיה ב"שיבת ציון" מגלות בבל, שעם ישראל חזרו בבושת פנים מכיון שלא היו ראויים (זו"ק כ כי תשא קפט, ג. הוצא נגליון 20 "מלכדי כותפתי". וע"ע "מעניני הפסטה" - גלויות 7; פ' 11; 18; 29; 31; 38. "נבואות ה'" - גלויות 17; 22; 23; 29. "דברי העורך" - גליון 37. "מלכדי כותפתי" - גלויות 20; 41; 42).

ואח"כ כל ישראל עושיין תשובה שלימה, ונגאולים בגאולה שלימה ע"י משיח בן דוד. (כמו שנתבאר נגליון 23 זכריס הגר"א חכ"ז זע"א).

פרק ד:

היסוד: גאולת "משיח בן יוסף" - באה תוך כדי שישאל חוטאים, ובתנהגה קשה של תוכחה ובושה. המקור: (ויחזקאל לו): "לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם קדושי... וקבצתי אתכם... בושו והקלמו מדרךכם...".

וזה"ל כי תשא (קפט, ג) לבני גאולת בבל - שנגאלו בהיותם חוטאים, ובדרך בושת פנים. הרמז בחלום יוסף: "...[אֲמַרְךָ אֲלֵהֶם 'שְׁמַעוּ' נְאֻם...". * וביאר הז"ל ש"שְׁמַעוּ נְאֻם" הוא לשון תוכחה * והוא רמז לכך שאופן הגאולה הוא בדרך תוכחה ובושת פנים.

ועוד ביאר הז"ל: שבאותם מילים "מְאֲלָמִים אֲלֵמָתִי" שרמוז גאולתם "קיבוץ גלויות" - ג"כ רמוזים עוונותיהם שעתידיים לעשות "אֲלֵלִים אֲלֵמָתִי" * והוא רמז שגאולת "משיח בן יוסף" באה תוך כדי העונות. ולאחר "ביאת מב"ד" - כל ישראל יעשו "תשובה שלימה" בא"י.

כי רצו עבדיך את אבניה

הגאון רבי יוסף (יאשע) ריבלין זצוק"ל (חלק ב) [1]

השראה לאחרים - שראו בעיני רוחם את המתיישבים בעלי האומץ שהפריחו את השממה הירושלמית, דרבנה אותו להמשיך.

חברי הוועד - מייסדי 'מאה שערים' בגופם ומומנם

"החברה מאה שערים נתיסדה בר"ח כסליו תרל"ד, לסדר וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה', להיות בה לא פחות ממאה אנשים אשר בתחילה יתנו כסף די מקנת שדה לבניין מאה בתים בריווח, ואחר כך יתנו כל אחד לא פחות מחמשה לירם (לירוח) לשנה, עשר שנים רצופות, למען אשר בכל שנה בחמש מאות לירם, יבנו עשרה בתים בשדה החברה, לדור במ עשרה מבני החברה, על פי גורל ועל פי תקנות עשויות באמת וישר".

כך, בשורות אלו, נפתחות התקנות המיוחדות שמבשרות על הקמת 'מאה שערים'. אחריהן רשימה ארוכה של סעיפים שבהם צריך לעמוד כל מי שמצאיר על חברותו בוועד, וברצונו להימנות על האנשים שיאיישו את בתיה של 'מאה שערים' שבדרך.

שם השכונה "מאה שערים" - "ע"פ גורל הגר"א

ש. על פי מה בחרו את השם של השכונה?

ת. כיון שההתנהלות של האב המייסד, ר' יאשע, היתה לאור תורת הגר"א, הרי בבואו לבחור את השם שלה, הוא השתמש בגורל הגר"א המפורסם. הוא מצא בפרשת תולדות שני רמזים ששפכו אור על השם הפוטנציאלי: הפסוק (בראשית כו, יב) "וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'". והפסוק (שם, כב) "ויקרא שמה רחובות". כי עתה הרחיב ה' לנו ופרניו בארץ".

למעשה, תחילה קראו לשכונה בשני השמות: 'רחובות' - מאה שערים, אך בהמשך נשחח הרחובות, ונותר לה שמה השני - 'מאה שערים'.

המחלות והביצות - והתפילות וההשתדלות שהצילו

ארץ ישראל נקנית ביסורים. גם ההתיישבות ב'מאה שערים' לא הייתה קלה. לאחר תקופה מסוימת שבה כבר התגוררו בה הדיירים החדשים, התפרצה בשכונה מחלת המלריה שהייתה נפוצה אז בארץ, בעקבות הביצות הרבות שהיו בה והתנאים הסניטריים הירודים, המחלה איימה על המשך קיומה של השכונה. ר' יאשע, שראה בעיניו כלות כיצד המפעל החדש מתמוסס פתאום, יצא אז יחד עם מקובלי ירושלים אל המבנה העגול העתיק השוכן ברחוב שטראוס בירושלים, אשר על פי המסורת הוא קרוי 'שערי ירושלים' (במקום זה נישאו תפילות רבות במרוצת השנים, בכל עת צרה ליעקב), כדי לשאת שם תפילה להצלת הישוב. "ריבוננו של עולם" הפצירו הרבנים בתחינה מעומק הלב, "הרי בחרנו את שם השכונה על פי גורל הגר"א - קרי תורתנו הקדושה, האם חלילה נגזר כעת שנצטרך לנטוש את המקום בגלל הקשיים הנערמים בדרכנו?"

ואכן, תפילות נשאה פרי, והמייסדים הצליחו לייבש את הביצות, כאשר נטעו בסביבתן אקליפטוסים שגורמים לייבוש, כפי שרווח אז בכל מקום בארץ, כך הצליחו לגרש את היתושים נושאי הנגיף הזיהומי, ולאפשר את ההתאקלמות במאה שערים, מאז הלכה השכונה והתפתחה בצורה מואצת, ורבים ביקשו להצטרף אליה.

"מוסד היסוד - כנסת ישראל"

במשך שנים ארוכות עמד ר' יוסף ריבלין בראש 'ועד הכללי כנסת ישראל' שאיחד את כל קהילות האשכנזים בירושלים (ולמשך תקופה אף את קהילות הספרדים), וחילק כספים לכל חברי הפוליסים. את התלאות שחלפו עליו בהקמת השכונות הירושלמיות, לצד סיפורי הצלחה של מאות עניים מרעב וממחלות, הוא מגולל בספרו: 'מוסד היסוד - כנסת ישראל'.

ר' משה מוסף לעת סיום, כי שמו של הסבא הונצח רק לאחר פטירתו, בקריאת הרחוב המרכזי של שכונת 'נחלת שבעה'. היתה זו מחוות הנצחה ראשונה מסוגה, שכן הוא התעקש כל ימיו שלא ייקרא דבר מכל שבנה על שמו.

תקציר חלק א

רבי הלל ריבלין משקלוב זצ"ל, היה מתלמידי הגר"א וסמוך על שולחנו, והתפעל במיוחד מתורת הגאולה של רבו. הוא עלה לארץ בשנת תק"ע, שעליה רמז כנסת "תק"ע ושפור גדול".

בעקבות רבי הלל ושאר תלמידי הגר"א שעלו עמו - הישוב היהודי שבירושלים שבין החומות גדל בהתמדה, עד לשנת תרל"ג שהישוב אשר מנה כעשרת אלפים נפשות - כבר סבל מצפיפות ודוחק. ומאיך היו קשיים רבים לצאת מחוץ לחומות, בעיקר משום חוסר הבטחון מפני הערבים.

הנחשון שיזם וייסד את השכונות שמחוץ לחומות העיר העתיקה - הוא נינו של רבי הלל - הר"ר יוסף שכונה ר' יאשע ריבלין זצ"ל. שזכה בתואר 'רבי יאשע דער שטעטלאך מאכער' (רבי יושע בונה השכונות). [א.ה. מעשיו היו במטרה לקיים את ציווי הנביאים: 'הרחיבי מקום אהלך', ו'פרזות תשב ירושלים' - כפי שנתבאר בהרחבה בגליון 49 'מעניני הפרשה'. וכן משום 'כבוד ישראל' שהוא 'כבוד ה', וכפי ששינן ר' יאשע באוזני סביבתו: "מכבודם של היהודים שיחיו בהרחבה, ולא בצמצום כזה!"]

בין השכונות שעל הקמתן היה אחראי במישרין, ניתן לציין, את נחלת שבעה - שהיתה הראשונה שבהן, בית דוד, מאה שערים, זיכרון משה, זיכרון טוביה, שערי צדק, אבן ישראל, אהל משה, כנסת, ימין משה, ועוד.

השכונה הראשונה שיסד בשנת תרכ"ט, היא 'נחלת שבעה', במשך תקופה יצאו לשהות בשכונה ולבנותה במשך היום, ולעת נטו צללי ערב, חזרו ללון בעיר.

מסירות נפש, וניסי ניסים [2]

בשלב מסוים, נענה ר' יאשע ואמר לעמיתיו: "אנו חייבים להישאר ללון בשטח, איננו יכולים לשוב הביתה בכל ערב. שכן ברגע שיוודע לערבים שהשטח חשוף ללא משמר בלילות, הם עלולים להשתלט עליו ולמנוע מאתנו את ההגעה בבוקר, וכל עמלנו ירד לטמיון ויהיה לריק, ומה הועילו חכמים בתקנתם?"

הוא לקח עמו תבילת תמרים, והחזיקם בכיסו למקרה שירעב. הרי באותה עת לא היו בשטח חנויות, ולא היה לו איפה לרכוש מוצר מזון כלשהו...

הוא ישן שם שני לילות לבד, ללא כל פחד. ביום השלישי כבר נודע לערבים שיש מישהו בודד שנמצא בשטח ושומר על הבתים, והם החליטו לרוצחו נפש. שני ערבים הגיעו עם דמדומי ערב, וארבו לו מתחת לאחד העצים, הם חיכו שעמיתיו יסתלקו מהשטח כדי לבצע בו את זממם, משהבחין בהם רבי יאשע, כבר היה מאוחר מדי. חבריו כבר הספיקו להסתלק, והוא הבין כי כלתה אליו הרעה. הוא חשב לעצמו: אם נגזר עלי למות, אלך מן העולם לאחר שאעשה 'ברכה' על התמרים שבכיס.

הוא שלף אינסטינקטיבית תמר מכיסו, ואז אירע הנס. הערבים שבחנו את צעדיו ותכננו להסתער עליו, דימו בנפשם - מחמת האופל היחסי שכבר שרר בחוץ, כי הוא שולף אקדה, והם נבהלו ומיהרו להימלט על נפשם...

32 חודשים לבד - במס"נ

על אף שבינתיים החלו לבנות גם את הבתים האחרים, הרי במשך תקופה ארוכה (לפי אחת הגרסאות - שלושים ושנים חודשים) גרו הסבא והסבתא לבדם במבנה הזה. בכל בקר הגיעו עמיתיו מהעיר העתיקה למקום, בודקים האם הוא נותר עדיין בחיים, ולא נפגע חלילה מידי האויב הישמעאלי שבסביבה...

ואכן, באחד הימים הותקפה הסבתא, בעת ששהתה לבדה בבית נחלת שבעה, על ידי שודד ערבי שביקש לגזול את תכשיטיו. על אף שהצליחה להתגבר עליו, הבהלה שאחזה בה הביאה למותה.

שכונת 'מאה שערים'

למרות השבר הגדול, לא נרתע ר' יאשע, ועם התבססות השכונה והצלחתה, נפנה להקים את השכונה הבאה - שכונת 'מאה שערים'. למעשה, עוד לפני שהושלמה 'נחלת שבעה', כבר הגה את ייסוד השכונה הבאה, העובדה כי השכונה אכן הצליחה, והייתה מקור

עוסק בצרכי ציבור באמונה - ללא שום טובת הנאה

אם נרצה ללמוד על יושרו של ר' יאשע, שלא נהנה מקופת הציבור כמלוא נימה, על היותו מהעוסקים בצרכי ציבור באמונה, שרק טובת הציבור נגד עיניהם, תבוא ותלמד העובדה, כי כאשר נפטר בשלהי שנת תרנ"ו,

הוא הותיר את משפחתו בחוסר כל, על אף שבת"ע (תכנית בנין ערים) - כל ירושלים היתה רשומה על שמו.

תארו לעצמכם - אומר ר' משה בהתפעלות - כאשר חזרו מההלוויה, לא היה בבית אפילו מזון לסעודה אחת, השכנים ששלחו 'סעודת הבראה' כנהוג בבתי האבלים, התבקשו להתמיד בכך בכל ימי השבעה ולזון את האבלים בתקופה זו, פשוט כי לא היה מה לאכול... כזה היה ר' יאשע, ולכן נחקק שמו לטובה לנצח על דפי ההיסטוריה של ירושלים.

¹ המאמר מתוך ראינו עם נאמנם של גדולי ישראל הרב משה גבירץ שליט"א, מזכ"ל "אגודת ישראל" עשרות בשנים, - שהובא בגליון "מורה לצמא" (ח' טבת תשע"ז, עמודים 8 - 41). הכותרות וכן קצת שינוי הסדר, מאת העורך.

² הגר"י ריבלין היה מבית מדרשו של תלמידי הגר"א, אשר מסרו נפשם וגם נפש זולתם עבור ארץ ישראל, וכפי שכתב הגאון ר' ישעיה חשין תלמידו ומקורבו של מהר"ל דיסקין, ומצאצאי תלמידי הגר"א, בספרו "דברי ישעיהו" (חלק "רשומות וזכרונות" עמוד א):

"בכדי לדעת ולהבין לרוחם התלהבותם ומסירת נפשם של תלמידי הגר"א, והמסכתות בנסיעה לארץ... בזמן של מחלות ומגפות ר"ל, ופרעות ר"ל, צריכים קודם ללמוד הרבה את היסוד הרוחני שלהם, את 'סערת אליהו' רבם הגר"א לקיבוץ גלויות וישוב ארצה" שזה היה יסוד היסודות שתלמידי מסרו את נפשם ובאו באש ובמים". (נתבאר בהרחבה בגליון 27 'מעניני הפרשה')."